

«ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει» ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ‘‘Ορθόδοξη Κατήχηση’’

«Θεολογική προσέγγιση των Ιερών Μυστηρίων»
ΔΙΔΑΣΚΩΝ: Αρχιμανδρίτης π. Δανιήλ Ψωίνος, Θεολόγος, Ιεροκήρυκας.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ 3η

Το Μυστήριο του Γάμου

Ο γάμος αποτελεί αρχαιότατο θεσμό ο οποίος έχει την ίδια ηλικία με το ανθρώπινο γένος. Ο Θεός είναι Αυτός που θέσπισε τον ιερό θεσμό του γάμου ήδη κατά τη δημιουργία των πρωτοπλάστων. Η σχετική διήγηση στο βιβλίο της Γενέσεως μαρτυρεί τα απαραίτητα στοιχεία που καταδεικνύουν την αλήθεια των πραγμάτων.

Μέσα στην Αγία Γραφή, ο όρος «γάμος» σημαίνει εκείνη την ιερή πράξη θείας αρχής η οποία συνδέεται τόσο με τη δημιουργία του κόσμου και πρωτίστως του ανθρώπου όσο και με την Πρόνοια του Θεού γι' αυτούς. Δημιουργεί μόνιμη και δια βίου ένωση ανδρός και γυναικός καθώς επίσης και όλες τις προϋποθέσεις να γεννηθούν και να μεγαλώσουν κατά τα πρότυπα των γεννητόρων τους, παιδιά.

Ο νομοδιδάσκαλος Μοδεστίνος δίνει τον εξής ορισμό για το γάμο: «Γάμος ἐστίν ἄνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια, συγκλήρωσις τοῦ βίου παντός, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία». Ο ορισμός αυτός είναι μὲν σύντομος και περιεκτικός και φανερώνει όλες τις διαστάσεις του γάμου, θεολογική, κοινωνική, νομική.

Με το γάμο ρυθμίζεται η σχέση του άνδρα με τη γυναίκα και προστατεύεται από την έννομο τάξη. Δεν πρόκειται για απλή σύμβαση ούτε για κάποιο τυχαίο κοινωνικό δεσμό. Είναι Μυστήριο και μάλιστα κατά τον Απόστολο Παύλο «Μέγα». Τούτο σημαίνει ότι έχει ευλογία Θεού και σωτηριολογική προοπτική.

Ανέκαθεν ο γάμος εθεωρείτο ιερός. Ετελείτο με διάφορες τελετές συνήθως πολυήμερες. Απαραίτητη κρινόταν κάθε φορά η υπογραφή σχετικού χαρτιού δίκην συναλλαγής το οποίο ρύθμιζε και τα διάφορα περιουσιακά στοιχεία και των δύο πλευρών. Η ιερολόγηση του γάμου στην Ορθόδοξη Εκκλησία θεσπίζεται με την 89η Νεαρά του αυτοκράτορα Λέοντα του ΣΤ΄ το έτος 893μ.Χ. Σήμερα τελείται με ειδική ακολουθία.

Τα αισθητά σημεία του Μυστηρίου είναι:

- 1) Η ελεύθερη συγκατάθεση των νεονύμφων
- 2) Το στεφάνωμα των νεονύμφων
- 3) Η άρμωση των χεριών τους
- 4) Η ευλογία της Εκκλησίας (ειδική ακολουθία)

Με την ευλογία της Εκκλησίας ο φυσικός δεσμός ενός άνδρα και μιας γυναικός γίνεται ισόβια ένωση, ικανή να εκπληρώσει με τη Χάρη του Θεού τους δύο σκοπούς του γάμου: τη βοήθεια, αλληλοσυμπλήρωση και τον εξαγιασμό των συζύγων με σκοπό τη σωτηρία τους και τη διαιώνιση του ανθρωπίνου γένους και την ανατροφή «εν παιδεία και νουθεσία Κυρίου» των παιδιών.

Ο γάμος δημιουργεί την ευλογημένη συζυγία. Τούτο σημαίνει ότι και οι δύο σύζυγοι είναι εξευγμένοι στον ίδιο ζυγό, επιτελούν με ζήλο τον ίδιο αγώνα και προσδοκούν το ίδιο αποτέλεσμα. Έτσι και ο άνδρας και η γυναίκα χαίρονται, νιώθουν άνετα και βιώνουν την ελευθερία. Όσοι πάλι δίνουν άλλο νόημα στη συζυγία αισθάνονται καταπίεση και άγχος.

Συναπτά με το Μυστήριο του γάμου τελείται και η ακολουθία του Αρραβώνος. Η ακολουθία αυτή προηγείται του Μυστηρίου. Τελείται από ιερέα μόνο εκείνη τη στιγμή που πρόκειται να γίνει ο γάμος και όχι κάποια άλλη φορά σε σπίτια ή σε αίθουσες εκδηλώσεων. Ο ιερέυς που θα αρραβωνιάσει εκτός γάμου τιμωρείται καταλλήλως.

Κατά τον αρραβώνα αλλάζουν οι μελλονύμφοι τις βέρες. Οι βέρες σύμφωνα με το σχήμα τους συμβολίζουν την αιώνια αγάπη, τη δύναμη της σχέσης, την ένωση άνδρα και γυναίκας. Ο κύκλος είναι το σχήμα εκείνο που δεν έχει αρχή και τέλος. Συμβολίζουν γι' αυτό την τελειότητα. Οι βέρες ευλογούνται στο Ιερό Ευαγγέλιο, εναλλάσσονται στα χέρια των μελλονύμφων τρεις φορές για να δηλώσει η εναλλαγή αυτή την αποδοχή άνευ όρων του ενός από τον άλλο και φοριούνται στον τέταρτο δακτυλοπαράμεσο διότι τον παράμεσο αυτό διαπερνούν νεύρα και αρτηρίες που καταλήγουν στην καρδιά !!

Το μυστήριο του γάμου αρχίζει με το «Εύλογημένη ή Βασιλεία» αφού παλαιά ο γάμος γινόταν μέσα στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Έπειτα ακολουθούν τα «Ειρηνικά» και δύο «Ευχές» που παρακαλούν το Θεό για την τελεία ένωση του ανδρόγυνου για την ευλογία του γάμου τους, για την απόκτηση παιδιών.

Ο ιερέυς όταν αναγιγνώσκεται η τρίτη ευχή του Μυστηρίου του Γάμου ενώνει τα χέρια των μελλονύμφων. Αυτό φανερώνει ότι η ζωή τους πλέον ενώνεται και ευλογείται από τον ίδιο τον Θεό. Μόνο ο Θεός μπορεί να ευλογεί και να ενώνει τα μονοπάτια της ζωής των ανθρώπων.

Κύρια λειτουργική πράξη στο Μυστήριο του Γάμου είναι η στέψη των νεονύμφων. Τα στέφανα είναι σύμβολα βασιλικά, παραπέμπουν στο βασιλικό στέμμα. Με το γάμο δημιουργείται ένα νέο «βασίλειο» το σπίτι, η οικογένεια. Τα στέφανα αφού ευλογηθούν τρεις στο Ευαγγέλιο και σταυρώσουν πάλι τρεις το κεφάλι των νεονύμφων τοποθετούνται πάνω σ' αυτό. Ο κουμπάρος αλλάζει τρεις φορές τα στέφανα στο κεφάλι των νεονύμφων για να φανεί «ή έν Χριστώ» ένωσή τους. Η Εκκλησία στεφανώνει το νέο ζευγάρι στο Μυστήριο του Γάμου ως επιβράβευση του αγώνα της εγκρατείας που διεξήγαγε όλο το διάστημα της μνηστείας.

Το νέο ζευγάρι μετέχει στο «κοινό ποτήριο». Το ποτήριο αυτό «αντικαθιστά» το Άγιον Ποτήριον από το οποίο μεταλάμβαναν οι νεόνυμφοι όταν ο γάμος ετελείτο στο Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Πίνουν και οι δύο κρασί από το ίδιο ποτήρι σύμβολο του κοινού βίου, της ζωής που απεφάσισαν να μοιραστούν.

Στο κέντρο του Ναού και ακριβώς μπροστά από τους νεονύμφους βρίσκεται τραπέζι πάνω στο οποίο υπάρχει το Ιερό Ευαγγέλιο. Κατά το «χορό του Ησαΐα» το ζευγάρι με τον ιερέα φέρουν τρεις κύκλους γύρω από αυτό. Αυτή η κίνηση συμβολίζει ότι η ζωή της νέας οικογένειας θα δορυφορείται γύρω από το Χριστό με προοπτική την τελειότητα και την αιωνιότητα (ο κύκλος).

Στο Μυστήριο του Γάμου έχουν παρεισφρήσει και πολλά λαϊκά έθιμα και παραδόσεις. Το ρύζι π.χ. με το οποίο ραίνουν τους νεονύμφους θεωρείται ότι βοηθάει να ριζώσει το ζευγάρι. Τα κουφέτα δείχνουν το γλυκόπικρο της ζωής ενώ η νυφική ανθοδέσμη τον βίο τον ανθόσπαρτο που ξεκινούν εκείνη τη στιγμή.

Εκατέρωθεν του ζευγαριού ανάβουν δύο λαμπάδες υποδηλώνοντας το φως του Χριστού μέσα στο οποίο θα ζουν. Τέλος οι παράνυμφοι – κουμπάροι είναι οι μάρτυρες της αγάπης των νεονύμφων, πιστοποιούν την τέλεση του μυστηρίου και στηρίζουν το ανδρόγυνο με την παρουσία και την αγάπη τους, ενώ οι καλεσμένοι δεν παρευρίσκονται μόνο για να εκπληρώσουν μία κοινωνική υποχρέωση αλλά αντιπροσωπεύουν το πλήρωμα της Εκκλησίας που προσεύχεται για τα παιδιά της.

Στην αρχαία Εκκλησία οι τελέσαντες γάμο επί οκτώ ημέρες ήσαν στεφανωμένοι. Την 8η ημέρα ο ιερέυς επί της νυμφικής παστάδος «έλυνε» τα στέφανα και διάβαζε την ειδική ευχή. Σήμερα η λειτουργική αυτή πράξη έχει ατονήσει και τυγχάνει άγνωστος από πολλούς.